

Minäkö evakko?

Surun kasvot ovat samanlaiset

“Kaikkialta, missä on ollut sota, löytyy surullisia kuvia, joissa ihmiset pakenevat. Surun kasvot ovat aina samanlaiset”, kokosi kirjailija Imbi Paju.

Hän puhui Evakkolapset ry:n seminaarissa, jonka otsikossa kysyttiin minäkö evakko. Paju vertaili Viron ja Suomen kokemuksia toisen maailmansodan jälkeen.

Nelisenkymmentä osanottajaa ke-

ränneen seminaarin avasi lauantaina 20.10. Muurlan Opistolla Evakkolapset ry:n puheenjohtaja Eini Hämäläinen. Hän muisteli, miten Lahden torilla heinäkuun alussa jaettiin kutsua tulla laulamaan Lahdessa avattuun Evakkolasten Muistopuistoon.

“Moni kutsun saanut sanoi, ettei minulla ole mitään tekemistä evakkouden kanssa mutta vanhemmat ovat sieltä tulleet”, kuvaili Hämäläinen suhtautumista. Siitä virisi seminaarin aiheeksi pohdinta, kuka on evakko. Keskustelua ryyditti vielä vertailu Viroon.

Imbi Paju kertoi, miten hänen isänsä vei Neuvostoliiton aikana perheen Viipuriin. Siellä isä opetti, ettei pidä uskoa puheita vanhasta venäläisestä kaupun-

gista. Isä näytti myös Mannerheim-linjan ja kertoi, että alueelta poislähteiden ihmisten tilalle oli tuotu venäläiset.

Virolaiset eivät olleet evakkoja, muistutti Paju, mutta heitä vietiin Siperiaan. Kyyditysten jäljet Virossa rinnastuvat maisemaan Karjalan kannaksella 1980-90 -luvuilla.

”Maisemassa näki talonpaikkoja. Talot olivat poissa ja ihmiset olivat poissa, mutta lapsena haimme omenia näiden talon pihojen puista”, kertoi Paju.

Hän kiinnitti huomiota siihen, miten on poliittisia voimia, jotka eivät halua puhua menneestä. Hän mainitsi esimerkiksi, kuinka Karjalasta puhumista on Suomessa vältetty leimaamalla se poliittiseksi. Hän kysyi myös, miksi sanotaan että luovutettu alue, koska siitä tulee tunne, että kyse on vapaaehtoisesti luovutetusta.

”Kaikkialla, missä on ollut sota ja pakolaisuus, halutaan kuulla historiaa. On yhteisiä tarinoita, jotka pitää jakaa, sillä jakamisesta syntyy empatiaa”, perusteli Paju muistamisen merkitystä ja dokumentointia.

Virolaiset eivät olleet evakkoja, totesi Imbi Paju

Rajaa ei ylitetty

Evakkolapset ry:n hallituksen jäsen, Lassi Rämö eritteli alustuksessaan termejä, joita evakoista on käytetty. Hän muistutti, miten siirtolaisuuteen sisältyy vapaaehtoisuus kun pakolaisuus taas koskee rajan yli siirtymistä.

Hän korosti, etteivät karjalaiset siirtyneet rajan yli toisin kuin monet huonosti historiaa tuntevat suomalaiset ajattelevat. ”Kysellään, mistä tulitte rajan yli, emme tulleet”, linjasi 1935 Muolaassa syntynyt Lassi Rämö.

Lapsuusaika Forssassa

Muolan Moiniemessä satoja vuosia asuneen Rämön suvun toinen jäsen Lauri Rämö pohti evakkoutta kertomalla, miten oma lapsuus 1950-60 -lukujen Forssassa erosi naapureista.

Keskeistä oli tiivis perheyhteisö ja karjalaisten yhteistyö mutta myös rahan puute, sillä rahat käytettiin uusien tilojen kehittämiseen. Lisäksi uskonnon merkitys oli suurempaa kuin läheisissä hämäläistaloissa.

Lassi Rämö

Hän kokosi Karjalan evakkojen menettäneen kotiseutunsa lisäksi myös kielensä, oman murteensa ja lisäksi vainajansa, sillä Karjalan hautausmaat on pääosin tuhottu.

Evakkolapset ry:n tulevaisuus voisi hänestä olla vaikkapa lapsiperinteen vaalimista eli lasten leikkien ja sanontojen tallentamista. Muuten hän tiivisti viestinsä laulun sanoihin: himmetä muistot ei koskaan saa.

Lauri Rämö

Imbi Paju ja Eini Hämäläinen

”Kotona sanottiin mie ja sie, mutta koulussa mä ja sää.”

Lisäksi kotien sienillä olivat kuvat Viipurin linnasta ja Muolaan kirkosta. Työelämässä Karjalasta ei puhuttu, mutta eläkkeelle päästyään monet ovat tulleet ulos kaapista, totesi Lauri Rämö.

Hän vetää tällä hetkellä Muolaan hautausmaata hoitavaa talkooryhmää, johon liittyi 2010.

Alustukset herättivät vilkkaan keskustelun, jossa Somerolla vanhustyötä tekevä Sari Pekonen otti esiin juuri murteen merkityksen. Hän kertoi, miten puhuminen karjalan murteella luo kontaktin vanhuksiin, joille karjalan murre on lapsuuden oma kieli. Mie ja sie ovat säilyneet muistissa silloinkin, kun moni muu asia on kadonnut.

Runoja musikkiia

Seminaaripäivän tunnelmaa täydensivät musiikkiesitykset ja runot. Runot esitti Raija Laine, joka oli 6-vuotias, kun koti Simpeleellä piti jättää. Kotiin oli matkaa rajalta kuusi kilometriä. Toinen Laineen runoista kertoi käynnistä kotonaa, sitten kun sinne pääsi.

Yhteislaulun lisäksi kuultiin mm. seitsenvuotiaan Aamos Hämäläisen laulua yhdessä Varpu Vauhkosen kanssa.

Muusta musiikista vastasi pianisti Minttu Mäkinen. Lopuksi katsottiin Lassi ja Erkki Rämön tuottama mediaesitys Muolaan Moiniemen kylästä <https://vimeo.com/148328453>

Anne Kuorsalo

Pianisti Minttu Mäkinen

Raija Laine esitti runoja.

Aamos Hämäläinen ja Varpu Vauhkonen

Varpu Vauhkonen ja Eini Hämäläinen

August Tuhkan valokuvia